

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Irena Lipowicz

Warszawa, 30. I. 2014 ✓

V.7013.4.2014.AA

Pan

DONALD TUSK

Prezes Rady Ministrów

Szanowny Panie Premierze,

Zgodnie z art. 21 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/24/UE z dnia 9 marca 2011 r. w sprawie stosowania praw pacjentów w transgranicznej opiece zdrowotnej (Dz. Urz. UE L 88 z 04.04.2011, str. 45-65), państwa członkowskie miały wprowadzić w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania niniejszej dyrektywy najpóźniej do dnia 25 października 2013 r.

Niniejsza dyrektywa ustanawia przepisy ułatwiające dostęp do bezpiecznej transgranicznej opieki zdrowotnej o wysokiej jakości i promuje współpracę w zakresie opieki zdrowotnej między państwami członkowskimi, z pełnym poszanowaniem kompetencji krajowych w zakresie organizacji i świadczenia opieki zdrowotnej. Dyrektywa zmierza także do wyjaśnienia jej związku z istniejącymi ramami prawnymi dotyczącymi koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, rozporządzeniem (WE) Nr 883/2004 (Dz. U. L 284 z 30.10.2009, s. 1), celem stosowania praw pacjentów. Dyrektywa ta ustala obowiązki państw członkowskich w odniesieniu do transgranicznej opieki zdrowotnej oraz zasady zwrotu kosztów tej opieki.

Głównym założeniem dyrektywy jest zapewnienie realizacji zasady swobody przepływu usług na terytorium Unii Europejskiej w sferze opieki zdrowotnej - zgodnie z dorobkiem orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości UE, tj. stworzenie przejrzystych ram prawnych w zakresie korzystania ze świadczeń zdrowotnych w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej, z możliwością uzyskania przez każdego pacjenta zwrotu kosztów takich świadczeń od publicznego systemu ubezpieczenia zdrowotnego, któremu dana osoba podlega.

Przewidziane przez dyrektywę regulacje krajowe nie przeszły dotychczas w Polsce wymaganego trybu legislacyjnego. Minister Zdrowia stoi jednocześnie na stanowisku, że polscy pacjenci nie mogą otrzymać zwrotu kosztów opieki zdrowotnej przewidzianej w dyrektywie.

Obywatele innych państw członkowskich Unii Europejskiej, które implementowały unijną dyrektywę, będą mogli bez przeszkód korzystać z transgranicznej opieki zdrowotnej w Polsce.

W październiku 2013 r. problem ten przedstawiłam Ministrowi Zdrowia. W odpowiedzi na to wystąpienie, Minister Zdrowia w piśmie z dnia 21 listopada 2013 r. (kopia w załączeniu), wskazał na problemy z implementacją unijnej dyrektywy, w tym konsekwencje z punktu widzenia konstytucyjnej zasady równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, oraz zapewnił, że Ministerstwo Zdrowia dołoży wszelkich starań, aby przygotowywany *projekt ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz niektórych innych*, mógł przed końcem roku trafić do prac sejmowych. Zaznaczył jednocześnie, że z uwagi na fakt, iż do czasu wejścia w życie tych przepisów brak jest podstaw do dokonywania przez Narodowy Fundusz Zdrowia zwrotu kosztów transgranicznej opieki zdrowotnej, możliwość ewentualnego zastosowania norm zawartych w dyrektywie, jako bezpośrednio skutecznego źródła prawa, należy pozostawić do oceny organom sądowym. W konsekwencji, wskutek niewykonania obowiązku transponowania w określonym czasie w/w dyrektywy pacjenci zostali postawieni przed koniecznością poszukiwania ochrony swoich praw na drodze sądowej. Skutki opóźnień w realizacji zadań organów władzy publicznej zostały w rezultacie przerzucone na obywateli.

Mimo deklaracji Ministra Zdrowia, przedłuża się jednocześnie procedura przygotowania krajowych przepisów niezbędnych do wykonania unijnej dyrektywy. Sytuacja ta wskazuje na przygotowywanie kolejnych przepisów w pośpiechu, bez debaty publicznej nad tak ważnymi dla obywateli uregulowaniami. Polskie organy publiczne odpowiedzialne za implementację dyrektywy nie prowadzą również kampanii informacyjnej skierowanej do obywateli na temat stanu przygotowań przepisów krajowych, jak również warunków korzystania z transgranicznej opieki zdrowotnej i zwrotu kosztów tej opieki.

Sytuacja ta jest krzywdząca i dyskryminująca dla polskich pacjentów oraz powoduje dezorientację odnośnie przysługujących im praw. Stawia również problem przestrzegania standardów państwa prawa i zasady zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa.

Zgodnie z przepisami Konstytucji RP, Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej (art. 2). Rzeczpospolita Polska przestrzega wiążącego ją prawa międzynarodowego (art. 9). Adresatami tych norm są wszystkie organy władzy publicznej, zarówno tworzące, jak i stosujące prawo.

Z zasady demokratycznego państwa prawnego Trybunał Konstytucyjny wyprowadził wiele zasad pochodnych. Jedną z najważniejszych jest tzw. zasada ochrony zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa (po raz pierwszy Trybunał zasadę tę powołał w wyroku z dnia 30 listopada 1988 r. – sygn. akt K 1/88141). Obecnie zasada ta traktowana jest jako centralna zasada należąca do kategorii zasad chroniących pożądane relacje między prawem a jego odbiorcami. Trybunał w wielu swych orzeczeniach objaśnia treść zasady zaufania poprzez odwołanie do stwarzanej obywatelom możliwości predykcji działań organów państwa oraz konsekwencji prawnych działań własnych – precyzując, że „treść omawianej zasady sprowadza się do takiego stanowienia i stosowania prawa, by nie stawało się ono swoistą pułapką dla obywatela i by mógł on układać swoje sprawy w zaufaniu, iż nie naraża się na prawne skutki, których nie mógł przewidzieć w momencie podejmowania decyzji i działań oraz w przekonaniu, że jego działania podejmowane pod rządami obowiązującego prawa i wszelkie związane z tym następstwa będą także i później uznawane przez porządek prawny” (np. wyroki: z dnia 24 maja 1994 r., K 1/94, z dnia 3 grudnia 1996 r., K 25/95, z dnia 21 grudnia 1999 r., K 22/99, z dnia 2 czerwca 1999 r., K 34/98 z dnia 14 czerwca 2000 r., P 3/00, z dnia 27 lutego 2002 r., K 47/01, z dnia 11 marca 2003 r., SK 8/02). W tym kontekście Trybunał często napomina, by adresaci przepisów prawnych nie byli nimi „zaskakiwani” (np. wyrok z dnia 7 maja 2001 r., K 19/00).

Godne podkreślenia jest, że Trybunał Konstytucyjny wiąże pewność prawa, zarówno z jego tworzeniem, jak i stosowaniem, uznając zasadę dochowania ustawowego trybu uchwalania ustaw oraz zasadę tzw. reguły przyzwoitej legislacji (zakaz stanowienia przepisów z mocą wsteczną, reguły stosowania przepisów przejściowych, ustanawiania odpowiedniego *vacatio legis*, nakaz dostatecznej określoności prawa, poszanowanie tzw. interesów w toku oraz praw słusznie nabytych), za podstawowe składniki zasady zaufania w obszarze stanowienia prawa.

Powyższe uwagi przedstawiam Panu Premierowi stosownie do art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.). Jednocześnie zwracam się z uprzejmą prośbą o zbadanie sprawy oraz podjęcie działań odnośnie przyspieszenia procesu legislacyjnego w sprawie wdrożenia w Polsce przepisów unijnej dyrektywy.

Załącz. – 1.

Łezos wynany szawku

Zeno Jipou